

אגו גדול מידי ומנופח

כסכנה בריאותית לאדם ולסביבתו

אבישי לנדאו

מטרת המאמר הינה להציף סוגיה אשר בדר"כ איננה מועלית כסוגיה בפני עצמה ולהעלותה לשיח הציבורי- פרופיל של פוליטיקאי / מנהל / מפקד בעל אגו גדול מידי ומנופח ודרכי טיפול אפשריות, אשר מעבר לנזק שהוא גורם לעצמו, גורם נזק עצום לטווח ארוך לסביבתו ומחייב סוג של "התערבות מקצועית", אבחון, טיפול מונע ולעיתים אף פעולה פולשנית של טיפול חירום ניתוחי. ברם מעטים האנשים הללו אשר מודעים לכך ובד"כ "החצר הביזנטית" אותה בנו סביבם, מורכבת מ-"יסמנים", אומרי ועושי דברו ופועל יוצא מכך, ברוב המקרים גם לא יקרה דבר חיובי עקב כך.

מטרת המאמר הינה להפנות זרקור עם הומור ומטרתו לאפשר לאנשים שחשים בכך, לקיים תהליך של התבוננות פנימית אשר תסייע להם ולסביבתם בכך.

המאמר אשר נכתב בסגנון קליל והומוריסטי (קצת "הומור שחור") איננו מתיימר להיות מאמר מדעי, אין בו השערות מחקר ותהליך שיטתי של איסוף חומרים ועיבודם בכלים מדעיים, אלא המאמר נכתב על פי מיטב ניסיונו הניהולי והייעוצי של הכותב מעולם העבודה בישראל.

למען הסיר ספק, המאמר נכתב עם תנועת היד המופנית לאחרים אבל בה אצבע אחת מופנית גם לעברי.

בסדנאות פרישה של מנהלים בכירים בעבר, נהגתי להביא אתי "ונטיל של אופניים או רכב" ולהציע למשתתפים ולעצמי בתחילתה של הסדנא - להתחיל את המפגש אחרי ש"נוריד לעצמנו אוויר מהצמיגים" (לעיתים-תרתתי משמע), נחזור לפרופורציות וכך ניטיב להביט נכוחה אל עבר המציאות מעבר לפינה...

עלינו להכיר בכך כי אגו גדול מידי ומנופח עלול לשמש סכנה בריאותית לסובל ממנו ולסביבתו. הדבר הופך להיות לעיתים ממש אקוטי כאשר מדובר באנשים בצמתים מרכזיים של חיינו או בעמדות השפעה על חייהם של רבים.

למען הסר ספק, כוונת המונח אגו במאמר זה הינה בשימוש היום יומי שאנו עושים בו ולא בהכרח במונח המדעי - מקצועי-בלשני שלו.

בהכללה גסה, כולנו מכירים את דמות האדם אשר קשוב מאוד...בעיקר לעצמו ולעושי דברו, הוא יודע הכול, בונה לעצמו חצר ביזנטית בה כולם יהללו אותו וישחרו למוצא פיו. אם תשאלו אותו: הוא מחשיב עצמו נאור, דמוקרטי, אדם שמכבדים אותו, אוהב להתייעץ, אוהב עבודת צוות- עד כאן הדרך בה הוא תופס את עצמו.

בעולם האמיתי, כשהוא כבר שואל שאלות- הוא בעצם "שואל תשובות" - שפת הגוף שלו משדרת חוסר סבלנות והקשבה, לא אחת הוא חותך וקוטע אנשים באמצע - "אני ואפסי עוד".

הוא מחליט לבד. מאחורי הגב אנחנו מעיזים לכנותו: "נפוליאונצ'יק", "עבד כי ימלוך", "איך הפשפש עלה למעלה"... אבל כאשר מדובר באיש בכיר אנחנו נאלצים לא אחת, לבלוע את הרוק, להעמיד פנים בלית ברירה ולהמשיך לשרוד עד שתיקרה בפנינו ההזדמנות המתאימה להימלט או עד שהוא יחלוף על פנינו לתפקידו הבא.

באחד הארגונים אותם הכרתי בעבר, התנהל שיח הנהלה פעיל ותוסס במיוחד במה שמכונה: "סככת האופניים"- החלטה על סוג, צבע וגודל מכוניות ההנהלה שעומדות להירכש. מזכיר החברה, "ייקה" מבוגר שהעברית איננה שגורה היטב בפיו, המתין בסבלנות לתום הדיון ופנה אחרי תום השיבה למנכ"ל ואמר: "לא כל כך הבנתי כל מה שדיברתם, אבל אני מאוד מבקש שהאוטו שלי יהיה ב-מטר אחד ארוך יותר"...

אין ספק כי בכדי להיות מנהיג נדרשת רמה טובה של ביטחון עצמי, יכולת לשכנע ולהרשים, ובעקבות רקורד של הצלחות יתכן ויידבקו "לדפנות האישיות", שכבות של אגו (בדומה לשומן). צריך להיות מאוד מודע ולא להסתחרר מההצלחות ולזכור היטב מהיכן באנו.

זוהי עבודה קשה של אימון יום יומי של מודעות, אי שינוי הרגלים ("שההצלחה לא תעלה לנו לראש", "ללמוד איך לא להתקלקל"), נכונות לקבלת משוב אמיתי מהסביבה-בכדי להילחם בכך (בדומה לשמירה על אורח חיים מאוזן ובריא (שינה מספקת, הפחתת לחצים, תזונה נכונה, פעילות גופנית).

אדם בעל אגו גדול מידי ומנופח מהווה סכנה לעצמו ולסביבתו. לעצמו- כיוון שככל שהאגו מתנפח, האדם נעשה פחות קשוב, יותר עסוק בעצמו ובשיווק הצלחותיו, אינו מבחין בסיוע שהוא מקבל, משוכנע כי הוא חזות הכול. לסביבתו- בעלי אגו הגדול מידי והמנופח הנמצאים בעמדות השפעה שונות ממש מסוכנים לסביבתם, כיוון שהעיוורון כלפי הסביבה והאמונה ש"אין איש מלבדו" וכי "השמש זורחת אצלו מהתחת". ... צוברת תאוצה ומשפיעה לרעה על הסובבים ובדר"כ גם על האפקטיביות שלהם והתוצאות.

אז מה ניתן לעשות? ושוב הכול נצבע בצבעים עזים בהגזמה ובלשון ציורית במתכוון:

ניתן להציב סקלה חדשה של "דרגות גודל ונפח האגו" (בדומה למבחן BMI לדרגות השומן המקיף את חלל הבטן) ולהציב מולם דרכי טיפול. פסיכולוגים שיתמקצעו בטיפול בבעיות אגו בדומה לעמיתיהם-רופאי צנתור הלב, כלי הדם הכליליים ורופאי מחלות הסרטן לסוגיהם, ופיתוח מיומנויות חדשות של יכולות ל-"כריתת אגו- חלקית או מליאה", בהתאם לחומרת מצבו של המטופל.

אחת לשנה, במסגרת "סקר ומעקב בדיקות רפואיות" מרוכז שעורכים מנהלים בכירים רבים במכונים רפואיים שליד בתי החולים, תתווסף "בדיקת אגו תקופתית", וכך ניתן יהיה להשוות את סקלת האגו שלנו במבט של שנים לאחור (בדומה לבדיקות מאמץ, בדיקות של שומנים בדם, כולסטרול, סוכר וכו'). ולאנשים שכבר מגלים "גוש של אגו" ניתן יהיה לבדוק האם הוא ממאיר או שפיר ולהמליץ על המשך טיפול אמבולטורי בקהילה.

תיבנה שיטת "צינתור אגו" במהלכה ניתן לאבחן את גודל האגו והנפח שלו ולהחליט על דרך הטיפול הנכונה.

יהיו מצבים, בדומה לצינתור לב, בהם ניתן להכניס בלון ולשחרר את "סתימת האגו" הקלה יחסית ואשר נדבקה לדפנות. אלו כמובן המקרים הקלים בהם אישיות המטופל וגודל האגו שלו עדיין מאפשרים טיפול קל יחסית.

יהיו מצבים בהם ברור למטפל כי צינתור ופתיחת "סתימות האגו" לא יעזרו לטווח ארוך ולאיש יש נטיה לחזור ולפתח אגו גדול ומנופח, ולכך נדרשת הצבת מספר תומכנים (סטנדים) אשר יאפשרו לשמור על גודל אגו סביר.

ויהיו כמובן מצבים בהם יש צורך בניתוח מעקפים בו יידרש טיפול שורש אשר יאפשר למטופל להבין את הנזקים שהוא גורם לעצמו ולסביבתו, ויידרש תהליך ארוך של שיקום ובניית חלופות פסיכולוגיות להקטנת האגו. חשבתי להציע בין השאר: "קבוצת תמיכה" אבל נראה לי כי זה לא יעבוד הואיל ובאגו גדול ומנופח עסקינן.

ישנם מצבים אקוטיים בהם האגו נמצא בגודל בו הוא עלול להתפוצץ לכולם בפנים וישנו הכרח בתהליך כירורגי מורכב יותר של כריתה חלקית או מליאה של האגו. יש דימיון רב לגידול סרטני, שלעיתים יש הכרח לבצע כריתה חלקית או מליאה ולשלב זאת עם טיפולים משלימים (בדומה להקרנות ולטיפול כימותרפי).

בימים אלו בהם נושא הבריאות וההשמנה נמצא חזק בשיח הציבורי, נערכים כנסים, ימי עיון וסדנאות התוקפות את הנושא מזוויות שונות- מן הראוי שיעלה לסדר היום הציבורי גם הנושא של "תעוקה ארגונית" (STRESS) ובתוכו המנהלים כדמויות משפיעות אשר לעיתים ממש מחוללים "תעוקה ארגונית" "Organizational STRESS", ובתוך הנושא החשוב והרחב הזה כתבתי על תופעה אחת קטנה אבל מרגיזה- האגו הגדול והמנופח של פוליטיקאים / מנהלים / מפקדים אשר יוצר נזק בריאותי, תרבותי, אנושי לארגון ולא אחת אף מביא את הארגון לתוצאות פחות טובות בטווח הקצר ולתוצאות לעיתים הרסניות לארגון ולאנשיו בטווח הארוך..

מטרת המאמר הינה להציף את הנושא, להובילו להקצנה בדרך הצגתו ולהציגו מזווית הומוריסטית, בכדי לפתוח אותו לשיח בקרב אנשי מקצוע ובין עמיתים, לחדד את הסכנות הצפויות לאדם הסובל מאגו מנופח, להצביע על הסכנות לסביבה, ובמיוחד כאשר מדובר באדם בעמדת השפעה מרכזית - זו עלולה להיות סכנה אמיתית ולעיתים הרסנית ממש.

(* המאמר נכתב בלשון זכר מטעמים של נוחות הכתיבה בלבד.

(* מנהל המרכז לניהול ואימון על פי ערכים, יועץ ארגוני בכיר ומאמן (MA), Trainer Master " Coach מטעם פדרציית האימון הבינלאומית-ICF, נציגות בישראל של חברת הייעוץ הבינלאומית M.D.S, שותף לפרופ' דולן למהדורות בעברית של ספרי העיון: בניהול ואימון על פי ערכים, לפיתוח משחקי ערכים לחו"ל ולישראל, שותף לפיתוח מודל: "ניהוג משפחה על פי ערכים" (שת"פ מכון שינוי), סמנכ"ל למשאבי אנוש, "שופט-צד" בבית הדין לעבודה, סמנכ"ל לשירות הלקוחות ומנהל חברת שירות (בעבר). www.equity-mds.com